

ORTADOĞU'DA
CASUSLAR SAVAĐI

NİLİ

NECMETTİN ALKAN

Kronik

3
BASKI

NİLİ:
ORTADOĞU'DA CASUSLAR SAVAĐI
—
NECMETTİN ALKAN

KRONİK KİTAP: 26
Osmanlı Tarihi Dizisi: 10

YAYIN YÖNETMENİ
Adem Koçal

EDİTÖR
Can Uyar

KAPAK TAŞARIMI
CUMBA.CO

KAPAK RESMİ
I. Dünya Savaşı Posteri, "Vadedilmiş
Topraklar Seni Bekliyor." 1916.

MİZANPAJ
Kronik Kitap

1. Baskı, Ağustos 2017, İstanbul
3. Baskı, Aralık 2017, İstanbul

ISBN
978-975-2430-14-3

KRONİK KİTAP
Balçık Sk. N°6, Gümüşsuyu
İstanbul - 34327 - Türkiye
Telefon: (0212) 243 13 23
Faks: (0212) 243 13 28
kronik@kronikkitap.com

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 34569

www.kronikkitap.com
   kronikkitap

BASKI VE CİLT
Pasifik Ofset Ltd. Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
A Blok Kat: 2 Haramidere/İstanbul
Telefon: (0212) 412 17 77
Matbaa Sertifika No: 12027

YAYIN HAKLARI
Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak
kısa alıntılar dışında yayınevinden izin alınmadan
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

22/04/18
Ahmet Faruk ASA

ORTADOĞU'DA
CASUSLAR SAVAŞI

NİLİ

NECMETTİN ALKAN

Kronik

NECMETTİN ALKAN

Gümüşhane'nin Altuntaş Köyü'nde doğdu. 1990'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Tarih doktorasını Almanya'nın Albert Ludwig Üniversitesi'nde yaptı. Akademik kariyerine Öğr. Gör. Dr. olarak 2003 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde başlayıp, aynı üniversitede 2014'te Prof. Dr. oldu. Başlıca ilgi alanlarını ise Yakınçağ Osmanlı Tarihi, Osmanlı Modernleşmesi, Osmanlı-Alman Münasebetleri, Balkan Tarihi, Medeniyet Tarihi ve Tarih Felsefesi teşkil ediyor. Yayınlanmış 10'un üzerinde kitabı, 100'den fazla makalesi ve 30'a yakın tebliği var. TRT 1'de yayınlanan *Filinta* dizi filminin tarih danışmanlığını yaptı. Günlük gazetelerde ve dergilerde makaleleri çıktı. TV programlarına katılan ve çeşitli şehirlerde konferanslar veren yazarın telif eserleri şunlardır:

- Dağlan Yugoslavya Mozağında Bosna*, Beyan Yayınlar, İstanbul 1995.
- Die deutsche Weltpolitik und die Konkurrenz der Mächte um das osmanische Erbe. Die deutsch-osmanischen Beziehungen in der deutschen Presse 1890-1909*, Lit Verlag, Münster 2003.
- Avrupa Karikatürlerinde II. Abdülhamid ve Osmanlı İmajı*, Selis Kitaplar, İstanbul 2006.
- Mutlakiyetten Mevritiyete II. Abdülhamid ve Jöntürkler*, Selis Kitaplar, İstanbul 2009.
- Selanik İstanbul'a Karşı: 31 Mart Vak'ası ve Sultan II. Abdülhamid'in Tahttan İndirilmesi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011; 2. Baskı, İstanbul 2014.
- Selanik'in Yükselişi: Jön Türkler Abdülhamid'e Karşı 1908 İhtilali*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012; 2. Baskı, İstanbul 2017.
- Ve Selanik Düştü: 1912-1913 Balkan Savaşı ve Hezimet*, Timaş Yayınları, İstanbul 2014.
- Ali Şükrü Bey: Hürriyet Uğruna 39 Yıl*, Trabzon Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul 2015; *Ali Şükrü Bey: Mücadeleyle Geçen Bir Ömür*, 2. Baskı, Kronik Yayınları, İstanbul 2017.
- Karikatürlerle Oryantalizm. Avrupa'nın Türk ve Türkiye Algısı*, Selis Kitaplar, İstanbul 2016.
- Ali Şükrü Bey'in Makaleleri. Medeniyet, Tarih ve Siyaset*. Trabzon Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul 2016.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
GİRİŞ	9
I TARİHİ ZEMİN: ANTİSEMITİZM, SİYONİZM, YAHUDİ GÖÇÜ VE OSMANLI'NIN ALMANYA TERCİHİ	
Antisemitizm: Modern Yahudi Karşıtlığı	19
Siyonizm: Seküler Siyasî Milliyetçilik	23
Yahudi Göçü ve Aaronsohnlar: Örgüt Kadroları	26
<i>Alexander Aaronsohn: Yurtdışındaki Propagandacısı</i>	30
<i>Aaron Aaronsohn: Cemâl Paşa'nın Danışmanı ve Örgütün Diplomatı</i>	32
<i>Sarah Aaronsohn: Kadın Lideri</i>	35
<i>Absalom Feinberg: En Radikal ve Şair Üyesi</i>	39
Osmanlı'nın Almanya Tercihi: İngiliz Desteğine Mâzeret	40
II "NİLİ" ÖRGÜTÜ	
Örgütün Kurulması: Gideon'dan NİLİ'ye	47
Şeması ve Üyeleri: Amatör Casuslar	58
İngilizlerle Temasa Geçilmesi: İsrail Yolunda Pazarlıklar	61
<i>Mısır'da İlk Temaslar: İngilizler İnanmıyorlar</i>	61
<i>Aaron Londra'da: Ve Pazarlıklar Başlıyor</i>	64
Casusluk Faaliyetleri: Aynı anda Çok Yönlü Propaganda ve İstihbarat	69
<i>Askerî-Stratejik Bilgilerin Elde Edilmesi: Kritik Zamanda</i>	
<i>Hayatî İstihbarat</i>	69
<i>Propaganda: Mağdurîyet Ajitasyonu</i>	82
NİLİ'nin Sonu ve Üyelerinin Yakalanması: Güvercinler Ele Veriyor	84
Bölgede Casusluk Faaliyetleri ve İngiliz Başarısına Katkıları:	
İngilizler Müteşekkik	91

<i>SONUÇ</i>	95
<i>NİLİ KRONOLOJİSİ</i>	103
<i>KAYNAKÇA</i>	105
III HATIRAT	
TÜRK ORDUSU'YLA FİLİSTİN'DE	113
Zikron Ya'akov	113
Orduda Zorunlu İstihdam	116
Alman Propagandası	122
Yol Yapımı ve Hizmetten Çıkarılma	125
Saklı Silahlar	128
Süveyş Kanalı Seferi	131
Çekirgelerle Mücadele	139
Lübnan	141
Filistin'de Yağmacı Bir Şövalye	146
Korkusuz Bir Macera	151
Kaçış	155
IV GÖRSELLER	161
<i>İNDEKS</i>	181

ÖNSÖZ

İNSAN hayatındaki küçük tesadüfler, ileride büyük kapıları açabiliyor. Çoğu zaman bu gerçeğin fark edilememesine rağmen, örnekleri günlük hayatta fazlasıyla yaşanabiliyor. Bu tespit, ilk cümlelerini okuduğunuz telif eserle doğrudan alakalıdır.

Bundan takriben 14 yıl önceydi. Almanya'nın Freiburg Üniversitesi Kütüphanesi'nden temin ettiğimiz küçük hacimli bir hâtıratı tercüme etmeye karar verdik. Amacımız, 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı sırasında Filistin ve çevresi hakkında ilginç iddiaları gündeme getiren ve duruma göre de bilgiler veren bu kitabın, Türk okuyucusunun istifadesine sunulmasıydı. Fakat sonrasında, bu kitabın aslında bundan takriben 103 yıl önce patlak veren Birinci Dünya Savaşı ve yine tam 100 yıl öncesinde vuku' bulan Filistin ve Suriye Cephesi'ndeki Osmanlı-İngiliz Savaşı hakkında çok önemli bilgilere ulaşılmasını sağlayacak bir kapı olduğunu fark ettik. Nitekim ardından yaptığımız araştırmalar neticesinde Osmanlı Ordusu'nun Filistin ve Suriye'de İngilizlere mağlup olmasının çok farklı bir hikâyesinin olduğunu gördük.

Buradaki hikâyeden kasıt, elbette tarihtir; tarihî bir olayın tam da kendisi ve bunun anlatılmasıdır. Bu kitap, 1915-1917 yılları arasında kurulan ve faal olan bir Yahudi casusluk örgütünü NİLİ'yi konu ediniyor. Çalışma, kurucularının Osmanlı vatandaşı Yahudi bir âileden Aaronsohn kardeşler ve üyelerinin tamamı Yahudi genci olan bu örgütün İngilizler lehine Osmanlı

Devleti aleyhine Filistin ve Suriye bölgesinde geniş çaplı casusluk faaliyetlerinde bulduklarını anlatıyor. Osmanlı Yahudileri, bu faaliyetlerinin karşılığı olarak kadim Osmanlı coğrafyasının paylaşılması ve bölgenin sınırlarının yeniden çizilmesi sürecine dâhil olmuşlar; neticesinde amaçlarına ulaşmışlardı.

Bu telif eserin hazırlanmasında katkı sağlayanları burada zikretmek ve onlara teşekkürlerimi iletmek isterim. Her zamanki gibi bazı kitapları Almanya'dan temin edip ulaştıran kardeşim Resul Alkan'a, İngilizce tercümelerimi kontrol eden oğlum M. Tarık Alkan'a ve kızım F. Zehra Alkan'a, metni okuyarak düzeltmelerini ve yorumlarını paylaşan doktora öğrencilerim Emre Çelik ve Murat Yılmaz'a müteşekkirim.

Sizleri çalışmamızla baş başa bırakırken, maksadın hâsıl olması temennisiyle saygılarımızı sunuyoruz.

Necmettin Alkan
Haziran 2017
Trabzon

GİRİŞ

YERYÜZÜNDEKİ her şeyin bir tarihi olduğu gibi, bir araştırma eserinin de tarihi ve hikâyesi vardır. Aynı şekilde elinizdeki çalışma da bir tarihe ve hikâyeye sahiptir. Bu telif eserin kaleme alınmasının hikâyesi, yıllar öncesine Almanya'ya kadar geri gidiyor. Kısaca anlatalım.

Almanya'nın Freiburg şehrindeki Albert Ludwig Üniversitesi Kütüphanesi'nde katalog taraması yaparken Alexander Aaronsohn'un bir hatıratına rast gelmiştik. Hemen temin ederek 2003 yılında Türkçeye çevirdiğimiz bu hatırat¹, muhteva bakımından müellifinin 1915-1917 yılları arasında bir Osmanlı subayı olarak Filistin ve Lübnan bölgesinde görev yaptığı sıralarda gördüklerini anlatıyor. Bölgeyle ilgili tasvirlerin yanı sıra Osmanlı Devleti ve devlet adamları hakkındaki bazı bilgileri ve yorumları da ihtiva ediyor. Yazar özellikle Türk-Alman münasebetlerine ayrı bir yer ayırmış; bu konuya fazlasıyla temas etme ihtiyacı duymuş. Böyle bir tercihte bulunmasının nedeni, tarihi bir gerçeğin ortaya çıkartılmasından ziyade takip eden sayfalarda da görüleceği üzere yazarın çok farklı bir amaca sahip olmasıdır. Burada söz konusu bir hatırat, özellikle de propaganda amacıyla kaleme alınmış bir anı olunca hem Osmanlı tarihi ve hem de bölge gerçekleri bakımından çok da doğru olmayan bazı iddiaların da

---

1 Alexander Aaronsohn, *Türk Ordusu'yla Filistin'de. Bir Yahudi Askerin Birinci Dünya Savaşı Notları*, Necmettin Alkan (Ter.), İstanbul 2003.

aralara serpiştirilmiş olduğu göze çarpıyor. Takip eden bölümlerde de göreceğiniz üzere yazarın kendi siyasî maksadına hizmet eden abartılı bazı iddiaları ve yorumları kitapta yer alıyor.

Kitabın hikâyesine devam edelim. Hatırâtın yayınlanmasının ardından Popüler Tarih Dergisi'nin o sıralardaki bir editörü, Alexander ve özellikle de ağabeyi Aaron hakkında bir makale yazmamızı rica edince, Aaronsohn Âilesi'nin ilginç hikâyesinin kapısı bizim için yavaş yavaş aralanmaya başlamıştı. Araştırma ilerledikçe, Alexander'ın söz konusu hatırâtında Filistin ve çevresindeki seyahatleri vesilesiyle anlattıklarının çok ötesinde bambaşka bir hikâyenin yaşandığı gerçeği ortaya çıkmıştı. Kendisi, ağabeyi Aaron ve kız kardeşi Sarah ile birlikte kurdukları ve bölgedeki bazı Yahudi gençlerin de katıldığı NİLİ casusluk örgütü çatısı altında yaptıkları istihbarat faaliyetleri sırasında dolaştığı bölgeleri ve mekânları anlatıyormuş. Bunlar, buz dağının görünen kısmı olarak adlandırılabilir; bilinmesinin ve öğrenilmesinin faydalı olacağını düşündükleri şeylerden başkası değilmiş. Dile getirmedeği; buz dağının görünmeyen kısmında çok daha farklı bilgiler ve iddialar saklıymış. Geline bu nokta, elinizdeki çalışmanın fikrî alt yapısını teşkil etmiştir. Yazar, kurdukları NİLİ casusluk örgütü, Filistin ve Suriye bölgesindeki Osmanlı Ordusu'nun durumu, cephe gerisindeki ahvâl ve bölgedeki su kuyularının yerleri gibi askerî ve stratejik hususlar hakkındaki bilgilere hiç temas etmiyor. Elde ettikleri bu tür askerî ve stratejik mahrem bilgileri çeşitli vasıtalarla İngilizlere ulaştırarak bu cephedeki İngiliz galibiyetine ciddi bir destek sağlamışlardı. Böylece Osmanlı Ordusu'nun Filistin bölgesinde İngilizlere yenilmesinin nedenlerinden biri bu NİLİ istihbarat örgütü ve Aaronsohn kardeşlerin casusluk faaliyetleri olmuştu. Fakat o sıralardaki yoğunluktan dolayı konuya daha fazla eğilme fırsatı bulamamıştık.

Daha sonra 1914-1918 Birinci Dünya Savaşı'nın 100. senesi devriyesi münasebetiyle Alexander Aaronsohn'un "*Filistin'de Türk Ordusu'yla*" hatırâtının yeni baskısı gündeme gelince, bunu

yeniden yayınlanmasının pek de faydalı olmayacağını düşündük. Alexander'ın hatıratında zikrettikleri ile NİLİ istihbarat örgütünün faaliyetleri birlikte ele alınmalıydı. Alexander'ın anlattıklarının ardında hem bölge hem de yakın tarihimiz bakımından çok daha önemli bambaşka hikâyeler gizliydi. Başka bir ifadeyle de bu hatıratın mutfak bilgileri, aslında ilk casusluk faaliyetlerini teşkil ediyordu. Bunlar yan yana getirildiğinde ancak gerçek bir tarih kurgusu ortaya çıkabilirdi. Aksi takdirde hatırat eksik kalacaktı. Bu bütünlük çerçevesinde telif edilecek bir çalışma, Türk ve bölge tarihi açısından çok daha faydalı olacaktı. Bundan dolayı NİLİ hakkındaki araştırmalarla elde ettiğimiz bilgilerin söz konusu hatıratın birlikte yayınlanmasının konu bütünlüğü bakımından doğru olabileceğine karar verdik.

Kaldı ki Alexander'ın Amerika'da İngilizce olarak yayınladığı bu hatıratın, altı dile tercüme edilerek Birinci Dünya Savaşı sırasında altı tarafsız devlette dağıtılması, bu kitabın da NİLİ'nin faaliyetlerinin bir başka alanı, yani propagandası olduğu anlaşılıyor. Bu anlamda hatırat çok daha fazla ehemmiyet kazanıyor. Her ikisi bir bütünün, istihbarat faaliyetlerinin parçaları olarak değerlendirilmelidir. Daha da önemlisi tarihçilik açısından bakıldığında ise böyle bir çalışma, Osmanlı Devleti için Birinci Dünya Savaşı'nın sonucunu belirleyen iki önemli cepheden Filistin'de ve Suriye'de yaşananların bir kısmını ortaya çıkarmaya imkân verecektir. Böylece hem Filistin ve Suriye cephelerinde alınan mağlubiyetin nedenlerinden birini ve hem de bölge haritalarının çizilmesinde etkili olan o karmaşık pazarlıklar ve diplomatik görüşmeler hakkında yeni bilgilere sahip olunması sağlanacaktır.

Malum olduğu üzere, savaşlar sadece cephede askerler arasında cereyan etmez. Taraflar, cephelerde düzenli ordularıyla ve askerleriyle savaşırken; cephe gerisinde aynı taraflar arasında gizli, karmaşık ve gayr-i nizâmî bir mücadele yaşanır. Bu mücadele çok daha heyecanlıdır. Sivil, bürokratik, basın ve askerî alanlardaki aktörlerle günlük hayatın akışında pek de fark edilemeyen,

NECMETTİN ALKAN

NİLİ

ORTADOĞU'DA CASUSLAR SAVAŞI

CASUSLARIN ORTASINDAKİ OSMANLI...

Yıl 1915... Yer Ortadoğu...

Bugüne kadar Türkiye'de üzerine çok az araştırma yapılmış, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Filistin'de kurulan tarihin en gizemli casusluk örgütlerinden biri; NİLİ.

Osmanlı ordusu Ortadoğu'yu savunmak için birçok cephede mücadele etmektedir. 1915'te Aaron Aaronsohn önderliğindeki bir grup gencin oluşturduğu NİLİ örgütü, işleri iyice zorlaştırmaktadır. Memur olarak Osmanlı karargâhına sızan örgüt üyeleri orduya dair gizli bilgileri İngiltere'ye vermektedir.

Osmanlı istihbaratı bir yandan NİLİ'yle meşgulken diğer yandan bölgedeki "baş belası" İngiliz casus Lawrence'la da adeta savaşmaktadır. Lawrence'ın hazırladığı Hâşimî İsyanı'nı uygulayan Mekke Şerifi Hüseyin de Büyük Arap Krallığı'nı kurabilmek için casuslarla iş birliği yapmaktadır.

Yakın Çağ Osmanlı Tarihi uzmanlarından Prof. Dr. Necmettin Alkan'ın hazırladığı bu eserle, okurlar hem soluksuz bir şekilde Birinci Dünya Savaşı yıllarında Ortadoğu'da cereyan eden casuslar savaşını okuyacak hem de Türkiye'de ilk defa hakkında derin bir araştırma yapılan ve Filistin'in kaderini belirleyen NİLİ casusluk örgütüyle tanışacak.

Modern Orta Doğu'nun şekillenişini merak edenler için kaynak niteliği taşıyacak kitapta okurlar şu soruların cevaplarını bulabilecekler:

Aaronsohn kardeşler NİLİ'yi nasıl kurdular?

NİLİ'nin faaliyetlerinde Cemâl Paşa'nın bir ihmali var mıydı?

Aaronsohn kardeşler neyin karşılığı olarak İngilizlerle iş birliği yaptılar?

NİLİ casusları ve Lawrence birlikte hareket ettiler mi?

NİLİ'nin Filistin Cephesi'ndeki Osmanlı mağlubiyetindeki rolü nedir?

Osmanlı istihbaratı içlerine sızan NİLİ'yi nasıl çökertmişti?

Kitapta okurları, NİLİ'nin önemli isimlerinden Alexander Aaronsohn'un 1916'da Amerika'da propaganda için yayınlanan "Türk Ordusu'yla Filistin'de" hatıratının Türkçe tercümesi de bekliyor.

Kronik

₺ 17,50

kronikkitap.com

kronikkitap

ISBN: 978-975-2430-14-3

9 789752 430143

